

Osoby niepełnosprawne w 2018 r.

03.12.2019 r.

344,9 tys.

Pracujący niepełnosprawni w średnich i dużych przedsiębiorstwach w końcu 2018 r.

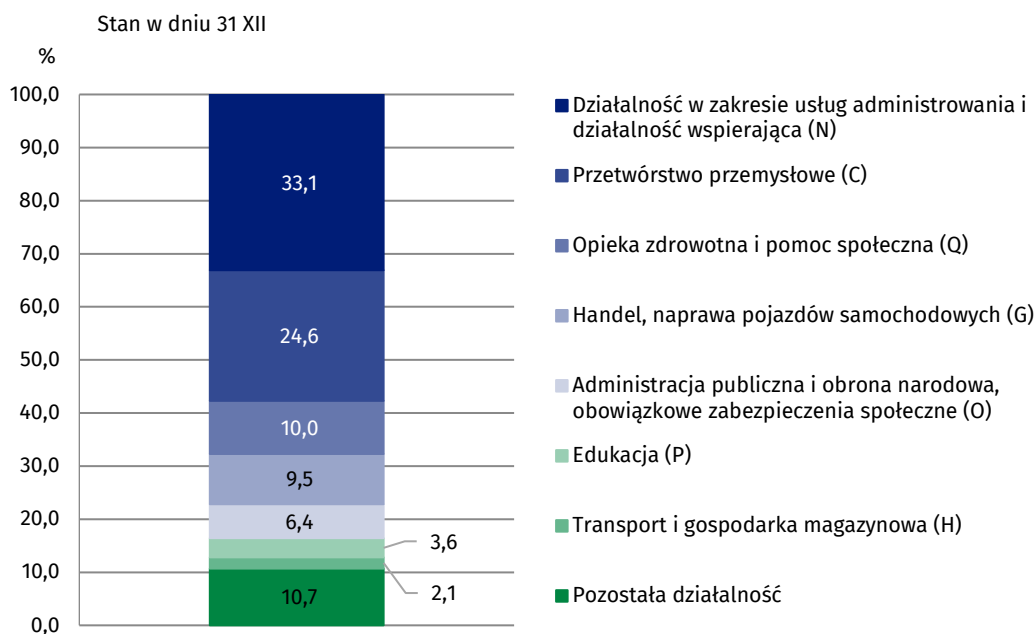
W końcu 2018 r. większość osób niepełnosprawnych pracowała w sektorze prywatnym (78,1%). Ponad połowa osób niepełnosprawnych pracowała w sekcji Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (114,3 tys.) lub w sekcji Przetwórstwo przemysłowe (84,7 tys.).

Osoby niepełnosprawne na rynku pracy

W dniu 31 grudnia 2018 r. w podmiotach zatrudniających 10 osób i więcej pracowało 344,9 tys. osób niepełnosprawnych¹, głównie w działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej (33,1%), w tym w działalności detektywistycznej i ochroniarskiej (20,2%) oraz działalności usługowej związanej z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni (9,5%). Co czwarta osoba niepełnosprawna pracowała w przetwórstwie przemysłowym (24,6%). W opiece zdrowotnej pracowało 8,0% osób niepełnosprawnych.

W końcu 2018 r. pracujący niepełnosprawni stanowili 3,6% ogólnej liczby pracujących w głównym miejscu pracy w średnich i dużych przedsiębiorstwach

Wykres 1. Struktura pracujących osób niepełnosprawnych według sekcji PKD w 2018 r.

W dniu 31 grudnia 2018 r. 61,1 tys. osób niepełnosprawnych było zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy, w tym 17,2% osób miało prawo do zasiłku. W badanej grupie osób bezrobotnych nieznacznie przeważali mężczyźni (54,1%).

¹ Osoby, w stosunku do których orzeczono niepełnosprawność na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2019, poz. 1172).

Osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy

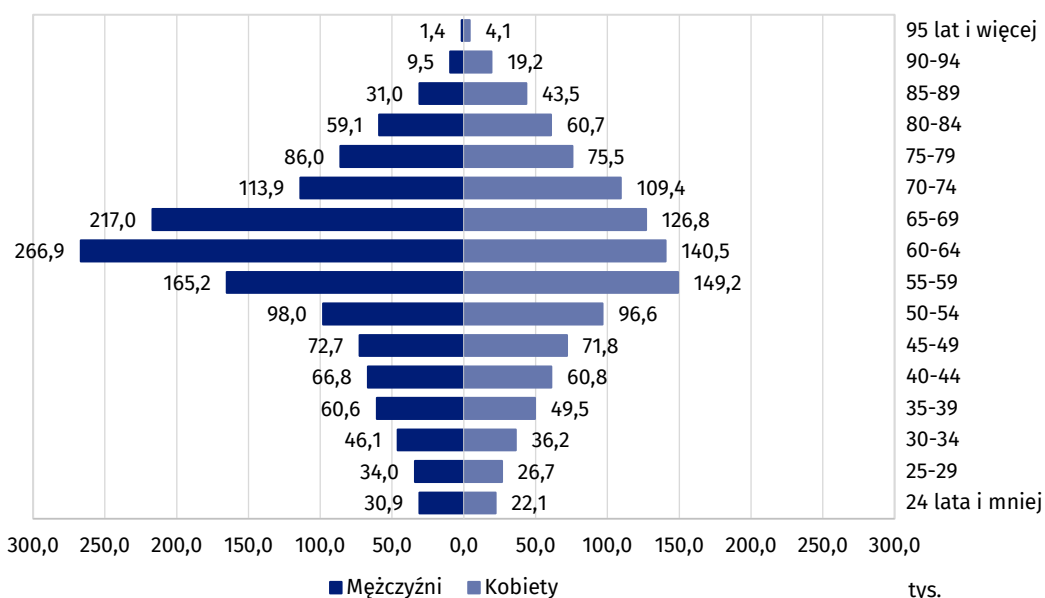
Według danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w grudniu 2018 r. w Polsce było 2,5 mln osób², pobierających świadczenia emerytalno-rentowe i/lub ubezpieczonych przez płatników składek, które posiadały orzeczenie o niepełnosprawności (wydane przez zespół ds. orzekania o niepełnosprawności) lub orzeczenie o niezdolności do pracy (wydane przez ZUS)³.

Pod względem płci w badanej zbiorowości osób z orzeczeniem nieznacznie przeważali mężczyźni, którzy stanowili 55,4%. Biorąc pod uwagę wiek w zbiorze osób niepełnosprawnych lub niezdolnych do pracy najczęściej występowały mężczyźni w wieku 63 lata (56,7 tys.). Ponad 50 tys. mężczyzn, posiadających orzeczenie, było w wieku 61, 62 lub 64 lata. Najwięcej kobiet z orzeczeniem o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy było w wieku 59 lat (36,6 tys.), 58 lat (32,8 tys.) oraz 60 lat (30,9 tys.). Mediana wieku mężczyzn z orzeczeniem o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy wynosiła 62 lata, a mediana wieku kobiet - 61 lat.

55,4% osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy to mężczyźni

Wykres 2. Osoby posiadające orzeczenie o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy według płci i grup wieku w 2018 r.

Stan w dniu 31 XII

Zarówno mężczyźni, jak i kobiety z orzeczeniem o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy najczęściej mieszkali w województwie śląskim (odpowiednio 160,4 tys. i 120,9 tys.). Połowa badanej zbiorowości mieszkała w województwach: dolnośląskim, małopolskim, mazowieckim, śląskim i wielkopolskim. Najmniej osób z orzeczeniem o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy mieszkało w województwie opolskim (19,1 tys. kobiet i 26,9 tys. mężczyzn).

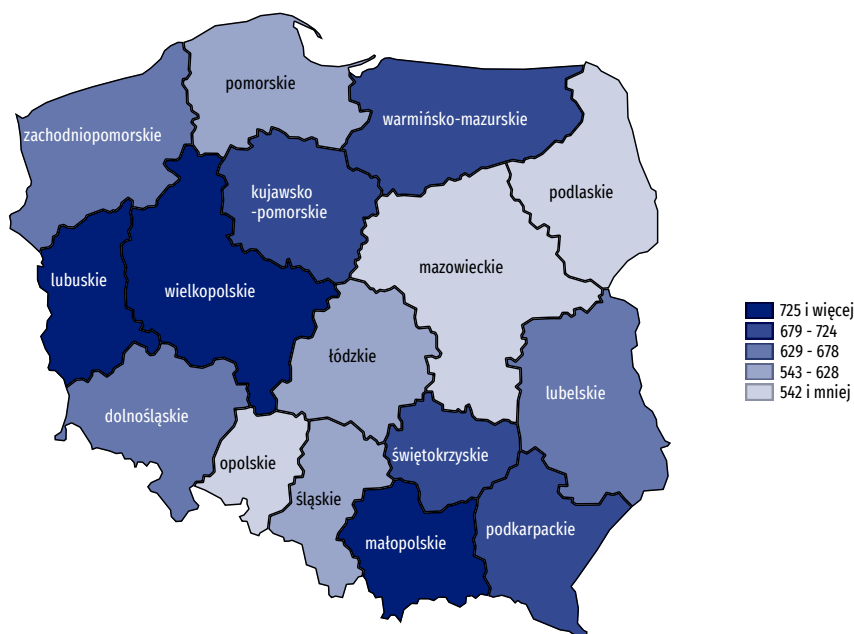
Najwyższa wartość wskaźnika liczby osób z orzeczeniem na 10 tys. ludności wystąpiła w województwie lubuskim (933). Wskaźnik przekroczył 700 osób w województwach: wielkopolskim (740), małopolskim (725), warmińsko-mazurskim (723) i świętokrzyskim (721). Z kolei najmniej osób z orzeczeniem o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy na 10 tys. ludności mieszkało w województwie opolskim (466). Ponadto wartość wskaźnika była mniejsza od 500 osób w województwach: mazowieckim (473) i podlaskim (490).

² Opracowano na podstawie połączonych zbiorów danych z systemów informacyjnych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz po usunięciu powtórzonych i pustych obserwacji.

³ Zgodnie z art. 5 Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2019, poz. 1172) orzeczenia lekarza orzecznika ZUS o niezdolności do pracy, niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz celowości przekwalifikowania podlegają przetożeniu na orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

Mapa 1. Liczba osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy na 10 tys. ludności według województw w 2018 r.

Stan w dniu 31 XII

Najwyższą wartość wskaźnika liczby osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy na 10 tys. ludności odnotowano w województwie lubuskim (933)

Źródło: Kompleksowy System Informatyczny ZUS.

Kształcenie osób niepełnosprawnych oraz osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

W roku szkolnym 2018/2019 działało 286 przedszkoli specjalnych, do których uczęszczało 4,8 tys. dzieci. Najwięcej dzieci uczęszczających do przedszkoli specjalnych miało ukończone 7 lat (28,5%). Wśród dzieci w przedszkolach specjalnych przeważali chłopcy (70,4%). W pozostałych przedszkolach i innych placówkach wychowania przedszkolnego przebywało 28,2 tys. dzieci niepełnosprawnych, które stanowiły 2,0% ogólnej liczby dzieci. Większość dzieci niepełnosprawnych uczęszczała do przedszkoli ogólnodostępnych (76,9%), w tym do przedszkoli integracyjnych (15,7%) oraz przedszkoli z oddziałami integracyjnymi (12,7%).

W roku szkolnym 2018/2019 4,8 tys. dzieci uczęszczało do przedszkoli specjalnych, a 28,2 tys. dzieci niepełnosprawnych przebywało w innych placówkach wychowania przedszkolnego

Tablica 1. Placówki wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2018/2019

Stan w dniu 30 IX

WYSZCZEGÓLNIENIE	Placówki	Oddziały ^a	Dzieci	
			ogółem	w tym niepełnosprawne ^b
O G Ó Ł Ę M	22 157	70 457	1 392 920	28 153
Przedszkola	12 535	54 210	1 111 595	21 648
Specjalne	286	1 109	4 831	X
Integracyjne	329	1 390	.	4 413
Posiadające oddziały integracyjne	417	970	.	3 585
Posiadające oddziały specjalne	46	83	.	351
Posiadające oddziały integracyjne i specjalne	60	300	.	1 302
Pozostałe przedszkola	11 397	50 357	.	11 997
Zespoły wychowania przedszkolnego	74	95	1 358	20
Punkty przedszkolne	1 624	2 456	32 444	3 219
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	7 924	13 697	247 523	3 266

a Z powodu zaokrągleń suma składników różni się od wielkości podanej w pozycji OGÓŁEM b Bez placówek specjalnych.

W specjalnych szkołach podstawowych uczyło się 38,7 tys. dzieci. Ponadto do oddziałów przy szkołach podstawowych ogólnodostępnych uczęszczało 77,3 tys. uczniów. Łączna liczba dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi wynosiła 116,0 tys., a wśród nich przeważali chłopcy (68,0%). Co drugie dziecko nauczane indywidualnie (2,7 tys. z 5,5 tys., tj. 49,0%) było dzieckiem niepełnosprawnym.

Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze i specjalne ośrodki wychowawcze były prowadzone dla uczniów, którzy posiadali orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, wydane ze względu na niepełnosprawność, ale z jej powodu nie mogli uczęszczać do przedszkola lub szkoły w miejscu zamieszkania. W roku szkolnym 2018/2019 funkcjonowało 371 takich placówek. Spośród 19,1 tys. dostępnych miejsc wykorzystanych było 61,9%. Ponad 62% wychowanków stanowiły osoby niepełnosprawne intelektualnie. W dalszej kolejności ośrodki zapewniały opiekę dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami sprzężonymi (20,4%), niesłyszącą i słabosłyszącą (7,6%) oraz niewidomą i słabowidzącą (4,1%).

Ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze umożliwiły realizację obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, posiadającym orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności była niepełnosprawność intelektualna, posiadającym orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. 30 września 2018 r. 207 ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych udostępniło 8,8 tys. miejsc, z których 66,5% było wykorzystanych. Placówki zapewniały udział w zajęciach 3,1 tys. wychowankom z niepełnosprawnościami sprzężonymi oraz 2,8 tys. wychowankom z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim.

W gimnazjach specjalnych kształciło się 8,9 tys. uczniów, a w oddziałach dla niepełnosprawnych przy gimnazjach ogólnodostępnych – 9,3 tys. uczniów. W grupie wszystkich osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi większość stanowili chłopcy (64,0%). Z indywidualnego trybu nauczania skorzystało 1,7 tys. uczniów, w tym 0,7 tys. uczniów z niepełnosprawnością. Liczba absolwentów szkół z roku szkolnego 2017/2018 ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi wyniosła 15,4 tys. osób, co stanowiło 4,5% ogólnej liczby absolwentów.

Kształcenie młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi na poziomie ponadpodstawowym i ponadgimnazjalnym było realizowane przede wszystkim w szkołach specjalnych. Największą część specjalnych szkół stanowiły te, których celem było kształcenie umiejętności w konkretnym zawodzie: specjalne szkoły przysposabiające do pracy i specjalne szkoły branżowe I stopnia. Wszystkie szkoły specjalne kształciły 22,1 tys. osób. Ponadto w oddziałach specjalnych, ogólnodostępnych i integracyjnych uczyło się 12,6 tys. uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym 38,0% osób w oddziałach przy liceach ogólnokształcących, a co trzecia osoba w oddziałach przy branżowych szkołach I stopnia (30,8%) lub technikach (30,6%). Łączna liczba dzieci i młodzieży objętej kształceniem specjalnym na poziomie ponadpodstawowym i ponadgimnazjalnym była równa 34,7 tys. osób i stanowiła 3,0% ogólnej liczby.

W szkołach policealnych dla młodzieży kształciło się 372 uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (1,6% ogólnej liczby uczniów), w tym głównie w szkołach specjalnych (85,8%).

W roku akademickim 2018/2019 w uczelniach kształciło się 21,5 tys. osób niepełnosprawnych (1,8% ogólnej liczby studentów⁴), a ukończyło je⁵ 6,3 tys. osób (1,9% ogólnej liczby absolwentów). Wśród doktorantów 2,6% stanowiły osoby niepełnosprawne (1,0 tys. osób).

Uwagi metodologiczne

1. Niniejsza informacja sygnalna jest pierwszym opracowaniem ogólnopolskim, dotyczącym tematyki osób niepełnosprawnych, przygotowanym przez pracowników Urzędu Statystycznego w Krakowie. Zakres zaprezentowanych danych nie wyczerpuje problematyki niepełnosprawności ze względu na jej złożony charakter i różnorodność.
2. W informacji sygnalnej wykorzystano zbiory danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) oraz Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS) o osobach z orzeczeniem o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy. Dane dotyczące dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz posiadającej orzeczenie publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej o potrzebie kształcenia specjalnego zostały udostępnione przez

⁴ Wykazywanych jeden raz.

⁵ Absolwenci z roku akademickiego 2017/2018.

W roku szkolnym 2018/2019 w szkołach kształciło się 169,3 tys. dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (bez szkół dla dorosłych), które stanowiły 3,7% ogólnej liczby uczniów

Ministerstwo Edukacji Narodowej (MEN), a dane dotyczące niepełnosprawnych studentów i doktorantów – Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSW). Do opracowania niniejszej informacji sygnalnej wykorzystano również informacje statystyczne, pochodzące ze sprawozdawczości Głównego Urzędu Statystycznego.

3. W polskiej statystyce publicznej rozróżnia się niepełnosprawność prawną i biologiczną. Osoby niepełnosprawne prawnie to osoby, które posiadają aktualne orzeczenie o niepełnosprawności, wydane przez uprawniony organ. Osoby niepełnosprawne biologicznie to takie, które odczuwają ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (zabawa, nauka, praca, samoobsługa)⁶.
4. System orzekania o niepełnosprawności w Polsce jest niejednorodny. Określają go dwa podstawowe akty prawne:
 - a. W ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity Dz. U. 2019, poz. 1172) w art. 2 definiuje się niepełnosprawność jako trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. W art. 3 określa się orzekane stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany i lekki, natomiast w art. 4a wspomina się o dzieciach w wieku do 16 lat, którym wydaje się orzeczenie o niepełnosprawności bez ustalania jej stopnia. Organami orzekającymi niepełnosprawność są powiatowe (jako pierwsza instancja) i wojewódzkie (druga instancja) zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności. Ostateczną instancją są rejonowe sądy pracy i ubezpieczeń społecznych.
 - b. W ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. 2018, poz. 1270) w art. 12 zdefiniowano osobę niezdolną do pracy jako taką, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Orzeczenia o: niezdolności do pracy, niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz celowości przekwalifikowania, wydane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, podlegają przełożeniu na orzeczenia o stopniu niepełnosprawności zgodnie z art. 5 wspomnianej wcześniej Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Aby dana osoba mogła być uznana za niepełnosprawną w rozumieniu prawnym-formalnym, musi posiadać jedno z wyżej opisanych orzeczeń.

5. Orzeczenia wydane po 31 grudnia 1997 r., które nie podlegają przełożeniu na orzeczenia o niepełnosprawności, to:
 - a. orzeczenia o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, wydawane przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego,
 - b. orzeczenia o niezdolności do pracy/służby, wydawane przez organy orzekające Ministerstwa Obrony Narodowej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz organy służb specjalnych (Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencja Wywiadu).

⁶ Ludność i gospodarstwa domowe. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna. Część I. Ludność, Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011, GUS, Warszawa 2013, s. 24.

Opracowanie merytoryczne:

Urząd Statystyczny w Krakowie
Ośrodek Statystyki Pomocy Społecznej

Marta Osuch

Tel: 12 361 02 05

e-mail: m.osuch@stat.gov.pl

Paweł Ulman

Tel: 12 334 98 64

e-mail: p.ulman@stat.gov.pl

Rzeczposzechnianie:

Rzecznik Prasowy Prezesa GUS

Karolina Banaszek

Tel: 22 608 34 75, 22 608 30 09

e-mail: rzecznik@stat.gov.pl

Wydział Współpracy z Mediami

Tel: 22 608 34 91, 22 608 38 04

e-mail: obslugaprasowa@stat.gov.pl

www.stat.gov.pl

@GUS_STAT

@GlownyUrzadStatystyczny

Powiązane opracowania

[Pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem i rodziną w 2018 r.](#)

Temat dostępny w bazach danych

[Bank Danych Lokalnych -> Ochrona zdrowia, opieka społeczna i świadczenia na rzecz rodziny, Wychowanie przedszkolne, Szkolnictwo](#)

Ważniejsze pojęcia dostępne w słowniku

[Osoba niepełnosprawna](#)

[Osoba niepełnosprawna prawnie](#)

[Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi](#)

[Kształcenie specjalne](#)